

ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МІСТ ОДЕСЬКОЇ ПРОМИСЛОВО-МІСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ

Одеська промислово-міська агломерація (ПМА) – це велика урбанізована територія, яка сформована навколо м. Одеса і включає прилеглі населені пункти, тісно пов'язані з ним економічно, соціально й транспортно. Центром є м. Одеса. До складу Одеської ПМА входять міста Чорноморськ, Південне, Біляївка і Теплодар. Одеська ПМА – це найбільший портово-промисловий комплекс в Україні, що розташований на північно-західному узбережжі Чорного моря між Дністровським і Тилігульським лиманами». При цьому «важливі функції в Одеській промисловій агломерації виконують порти Іллічівський і Південний. Через них здійснюються транспортно-економічні зв'язки з промисловими центрами України та із зарубіжними країнами [1].

Нами було визначено інтегральний коефіцієнт екологічної шкоди $K_{ЕШ}$ для кожного з міст Одеської ПМА згідно з методикою [2].

Загалом, інтегральний коефіцієнт екологічної шкоди $K_{ЕШ}$ – це показник, який відображає умовну середню екологічну шкоду довкіллю від господарської діяльності підприємства. У роботі виконано спробу визначити коефіцієнт для міста в цілому.

В якості вихідних даних були використані дані Регіональних доповідей про стан навколишнього середовища в Одеській області [3], а також надані офіційно матеріали Головного управління статистики в Одеській області.

На рис. 1 наведено результати розрахунку $K_{ЕШ}$ для міст Одеської ПМА. З представленого рисунку видно, що найбільші показники $K_{ЕШ}$ відзначаються для центра агломерації – м. Одеса. Максимум спостерігався у 2012 р. У 2013 – 2015 рр. відзначалось суттєве зменшення значень коефіцієнта. У подальшому відзначались незначні коливання, а станом на 2021 р. показник $K_{ЕШ}$ знаходився на рівні 2015 р. Тобто у місті відбулося значне покращення стану екологічної безпеки промисловості. Значення $K_{ЕШ}$ для міст Чорноморськ і Південне характеризуються приблизно однаковими показниками. Максимум у м. Чорноморськ відзначено у 2013 р., що спричинено значними обсягами викидів діоксиду азоту, у м. Південне – у 2014 р. за рахунок збільшення обсягів викидів діоксиду сірки і оксиду вуглецю. Рівень екологічної безпеки промисловості у цих містах значно краще порівняно з м. Одеса. Найкращі умови екологічної безпеки відзначаються у містах Теплодар і Біляївка. Слід також відзначити збільшення показника $K_{ЕШ}$ у м. Біляївка у 2020 р.

Загальне покращення стану екологічної безпеки промисловості у містах Одеської ПМА, в першу чергу у м. Одеса, може частково бути пов'язано з впровадженням природоохоронних заходів за останні 10 – 15 років. Але більшою мірою це може бути і наслідком спаду виробництва в країні за останні 10 років.

Дані розрахунку показника $K_{ЕШ}$ були умовно розподілені на 2 періоди (2012 – 2016 і 2017 – 2021 рр.) і осереднені (рис. 2). Отримано, що у містах Одеса, Чорноморськ і Південне рівень екологічної безпеки промисловості у 2017 – 2021 рр. збільшився в середньому в 2 рази. При цьому у м. Теплодар, де показники екологічної безпеки значно високі, відзначалось погіршення стану у цей же період. Для м. Біляївка розрахунковий період складає лише 2017 – 2022 рр., і значення $K_{ЕШ}$ тут мінімальні серед усіх міст Одеської ПМА. Це є закономірним, оскільки територія Біляївської громади – частково територія природно-заповідного фонду.

Методика, яка була застосована для аналізу, є одним з методів оцінки техногенного навантаження на повітряний басейн. Вона враховує виключно вплив стаціонарних джерел забруднення атмосфери і спрямована на визначення рівня екологічної безпеки підприємства або галузі виробництва.

Література:

1. Гладкий О.В., Килівник В.С., Городецька О.О. Особливості економічного розвитку промислових підприємств індустріально-аграрних територіально-виробничих виробничих систем України / Сучасний стан та перспективи розвитку діяльності підприємств в Україні: теорія, методика, практика: колективна монографія. Полтава: ПП «Астрія», 2022. С. 124 – 133.
2. Радевич Т.В., Ночовна Ю.О., Самбурська Н.І. Моделювання інтегрального показника загального рівня екологічної безпеки підприємства. Економічний аналіз. 2017. Т. 27. № 2. С. 182 – 191.
3. Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації. URL: <https://ecology.od.gov.ua/zvity/> (дата звернення: 10.04.2025).

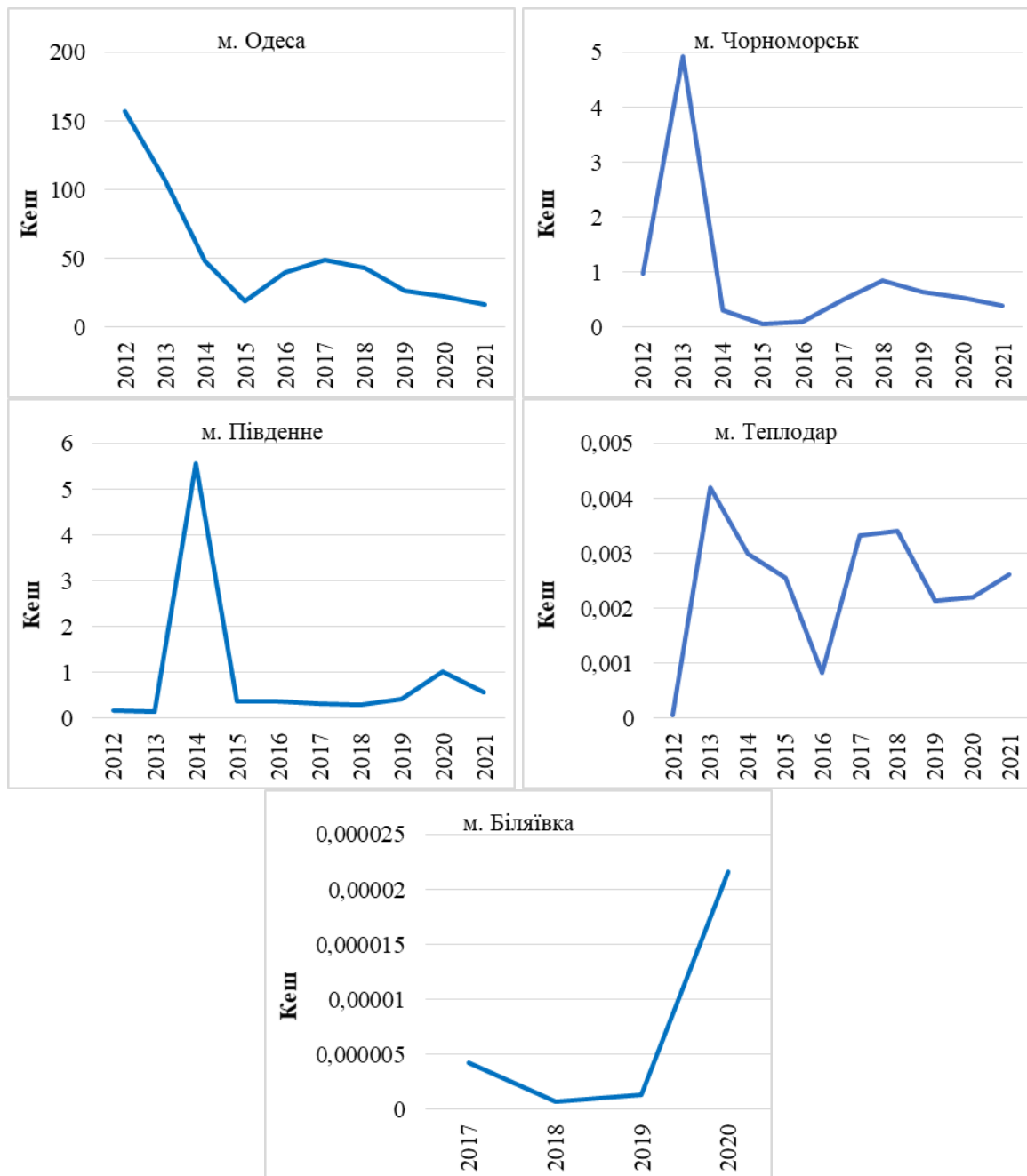

Рисунок 1 – Значення $K_{еш}$ для міст Одеської ПМА

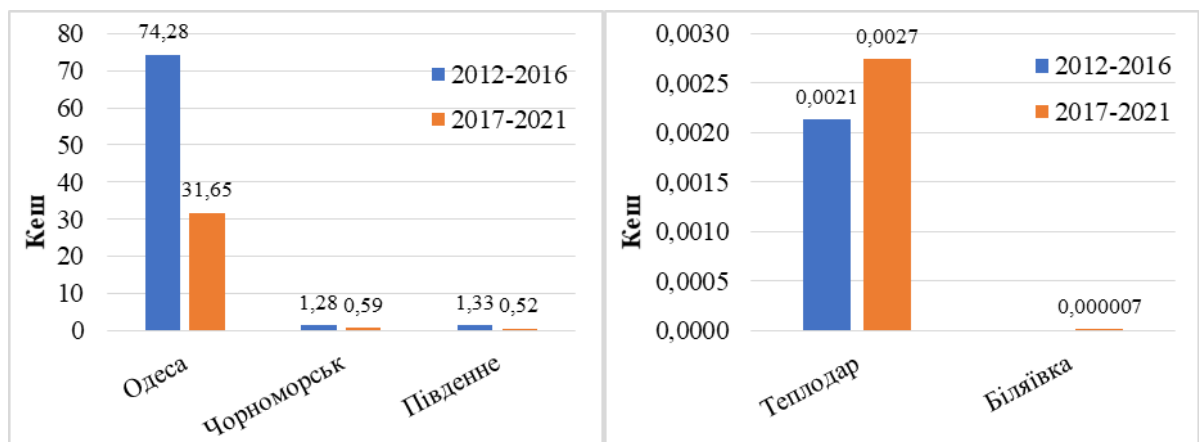

Рисунок 2 – Осереднені значення $K_{еш}$ для міст Одеської ПМА